

Lausunto

23.11.2025

Asia: VN/1453/2025

Lausuntopyyntö pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Muu taho

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

Ilmastoisovanhemmat ry – Klimatmor- och farföräldrar rf

LAUSUNTO

-

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

1) Huomioita pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustalla olevista vaihtoehtoisista skenaarioista (suunnitelman luku 2)

Esitetyistä skenaarioista ja koko suunnitelmasta puuttuu lasten ja tulevien sukupolvien näkökulma ja siten myös ”Lapset ja tulevat sukupolvet edellä” -skenaario.

Tällaisen skenaarion laadintaa edellyttävät Kansainvälisen tuomioistuimen (ICJ) tänä vuonna antama lausunto valtioiden velvollisuuksista ilmastomuutoksen osalta sekä Lapsenoikeuksien komitean yleiskommentti 26 lapsen oikeuksista ja ympäristöstä, erityisesti ilmastomuutoksesta (2023).

Kansainvälisen tuomioistuimen lausunnon mukaan ympäristö ei ole abstraktio, vaan se edustaa ihmisten, myös syntymättömien sukupolvien, elintilaa, elämänlaatua ja terveyttä. ICJ toteaa, että nykyiset sukupolvet ovat ihmiskunnan edunvalvojia, joiden tehtävänä on säilyttää ihmisarvoiset elinolosuhteet ja siirtää ne tuleville sukupolville. Tuomioistuin viittaa Kansainvälisen ilmastopaneelin (IPCC) raporttiin, joka toteaa, että monet muutokset ovat peruuttamattomia sadan ja tuhannen

vuoden aikaskaalalla ja suurenevat ilmaston lämpenemisen lisääntyessä. Ilman kiireellisiä, tehokkaita ja oikeudenmukaisia hillitsemis- ja sopeutumistoimia ilmastomuutos uhkaa yhä enemmän ekosysteemejä, luonnon monimuotoisuutta sekä nykyisten ja tulevien sukupolvien toimeentuloa, terveyttä ja hyvinvointia. Kansainvälinen tuomioistuin korostaa, että tulevien sukupolvien edut ja pitkän toimien aikavälin vaikutusten asianmukainen huomioon ottaminen ovat oikeudellisia näkökohtia, jotka on otettava huomioon valtioiden suunnitellessa, päättäessä ja toteuttaessa politiikkoja ja toimenpiteitä täyttääkseen velvoitteensa asiaankuuluvien sopimusten ja kansainvälisen tapaoikeuden mukaisesti.

Lapsenoikeuksien komitea toteaa yleiskommentissaan, että Lapsenoikeuksien sopimuksen sopimusvaltioita koskee asianmukaisen huolellisuuden vaatimus, jonka mukaan niiden tulee tehdä tarvittavat ehkäisevät toimet lasten suojelemiseksi kohtuudella ennakoitavissa olevilta ympäristöhaitoilta ja oikeudenloukkauksilta ottaen asianmukaisesti huomioon ennalta varautumisen periaate. Tähän sisältyy toimintapolitiikkojen ja projektien ympäristövaikutusten arviointi, ennakoitavien haittojen tunnistaminen ja ehkäiseminen, haittojen lieventäminen, jos ne eivät ole ehkäistävissä, sekä oikea-aikaisten ja toimivien oikeussuojakeinojen tarjoaminen, jotta sekä ennakoitavat että toteutuneet haitat voidaan hyvittää.

Lapsenoikeuksien komitea edellyttää, että kaikki ympäristöasioihin liittyvä lainsäädäntö, toimintapolitiikat, projektit, sääntely, talousarviot ja päätökset sekä niitä koskevat ehdotukset vaativat huolellista lapsivaikutusten arviointia Lapsenoikeuksien sopimuksen mukaisesti. Sopimusvaltioiden tulisi vaatia lapsivaikutusten arviointia mahdollisista suorista ja epäsuorista ympäristö- ja ilmastovaikutuksista, mukaan lukien rajat ylittävät, kumulatiiviset ja tuotanto- ja kulutusvaikutukset.

Yleisesti Ilmastoisovanhemmat toteaa, että esitettyjen skenaarioiden ongelmana on, että ne lykkäävät ongelmien ratkaisua tuonnetuksi. Toimenpiteet siirretään tulevaisuuteen ja niiden seuraukset vielä pitemmälle. Oletuksena on, että päästöt saadaan hallintaan vuoteen 2055 mennessä. Tulevan kehityksen suhteen kuitenkin tehdään - hyvästä syystä – varauksia, joten valitun politiikan tulosten arviointi perustuu ohuelle pohjalle. Kaipaamme matkaan lähtemiseksi tiekarttaa, jonka alku on hyvin viitoitettu. Myöhemmin tie kulkijaa neuvoo.

2) Huomioita toimialakohtaisista etenemisvaihtoehtoista (suunnitelman luku 3)

-

3) Huomioita kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien kehitysnäkymistä (suunnitelman luku 4)

Ilmastoisovanhemmat toistaa esittämänsä keinot Suomen kasvihuonekaasupäästöjen nopeaksi vähentämiseksi, joita esitimme tänä vuonna antamassamme lausunnossa hallituksen kansallisesta ilmasto- ja energiastrategialuonnoksesta:

Tärkein työ on tehostaa toimia kulutuksen ja tuotannon kohtuullistamiseksi.

Nopeisiin tuloksiin päästään ryhtymällä seuraaviin toimiin:

- suunnataan kansalliset maataloustuet nykyistä tehokkaammin ja suurempina ilmastonmuutosta hidastaviin ja vesistöjen ravinnekuormitusta vähentäviin toimenpiteisiin
- edistetään kasvispainotteista ruokavaliota esimerkiksi terveysveroilla ja maataloustukien uudella suuntaamisella
- asetetaan hakkuutason maksimitasoksi 55-60 miljoonaa kuutiota vuodessa
- palautetaan päätehakkuiden järeys- ja ikäkriteerit metsälakiin
- poistetaan puun teollisen energiakäytön verotuki
- otetaan käyttöön maankäytön muutosmaksu
- nostetaan metsäteollisuuden tuotteiden jalostusastetta
- vähennetään puun energiakäyttöä ja sellunkeittoa
- edistetään jatkuvapeitteistä metsänkasvatusta
- tuetaan kosteikkoviljelyä
- ennallistetaan erityisesti puuntuotannollisesti heikkotuottoisia ojitettuja soita
- padotaan ojaverkostoja ja vältetään kunnostusojituksia
- torjutaan metsäkatoa ja vähennetään metsänraivausta erityisesti turvemaidella
- ryhdytään toimiin metsäteollisuuden prosesseissa syntyvän hiilidioksidin talteenottoon ja pysyvään varastointiin
- suojellaan jäljellä olevat valtion luonnontilaiset ja vanhat metsät ja alennetaan Metsähallituksen tuloutustavoitetta
- vahvistetaan liikenteen päästöjen vero-ohjausta
- kiristetään polttoaineen sekoitevelvoitetta
- vahvistetaan ajoneuvoveron päästöohjausta
- perutaan polttoaineverojen alennukset ja sidotaan verotasot indeksiin
- poistetaan asteittain työkoneiden fossiilisten polttoaineiden verotuki

Uusiutuva energia

Vihreän teknologian hankkeissa tulee hyödyntää jo käytössä olevien alueiden tarjoamia mahdollisuuksia. Hankkeissa tulee ottaa huomioon alueelliset erot ja olosuhteet eikä esimerkiksi tuulivoimahankkeissa tule soveltaa yleisiä etäisyyssääntöjä.

Ydinenergian käyttö

Ydinenergiassa on huomioitava jätteet ja niiden sijoitus – ne tulevat olemaan tulevien sukupolvien murheena vuosituhsia.

Verotus

- o poistetaan puun teollisen energiakäytön verotuki
- o otetaan käyttöön maankäytön muutosmaksu
- o perutaan polttoaineverojen alennukset ja sidotaan verotasot indeksiin
- o poistetaan asteittain työkoneiden fossiilisten polttoaineiden verotuki

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen:

Kuumenevasta ilmastosta kärsivät tällä hetkellä eniten vanhukset ja tulevaisuudessa meidän omat lapsemme ja lastenlapsemme. Suojelemalla luontoa ja sen tarjoamia ekosysteemipalveluita ja ennallistamalla ihmisen vaurioittamia luontoalueita annetaan nykyisille ja tuleville sukupolville paremmat mahdollisuudet selvitä ilmasto- ja luontokriiseistä. Näitä toisiinsa kietoutuneita kriisejä ei voi ratkaista toisistaan erillisenä. Hyvinvoiva luonto tarjoaa keinoja sekä ilmastonmuutoksen hillintään että sopeutumiseen kuumenevaan ilmastoon.

Tämän kaksoiskriisin yhteisratkaisun tulee myös näkyä selkeästi Työ- ja elinkeinoministeriön Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa.

4) Puuttuuko suunnitelmassa kuvattujen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien joukosta joku keskeinen menetelmä (suunnitelman luku 4)?

Ylikulutuksen hillitseminen

5) Muita huomioita pitkäaikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

-

Nummelin Matti

Ilmastoisovanhemmat ry. - Klimatmor- och farföräldrar rf. - Lausunnon on laatinut Ilmastoisovanhemmat ry:n puheenjohtaja Matti Nummelin. Lausunnon on hyväksynyt Ilmastoisovanhempien hallitus